

**BIURO
RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH**

Warszawa, 24-05-2021 r.

**Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich
Maciej Taborowski**

V.510.214.2020.TS

**Sędzia NSA Wojciech Mazur
Prezes
Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego
w Warszawie**

via e PUAP

Szanowny Panie Prezesie,

z upoważnienia Rzecznika Praw Obywatelskich uprzejmie informuję, iż do Rzecznika wpłynęła skarga mieszkańca Warszawy dotycząca ograniczenia uprawnień procesowych stron (uczestników) postępowania sądowo-administracyjnego, do jakich doszło na skutek zmian w funkcjonowaniu Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie spowodowanych wejściem w życie zarządzenia nr 21 Prezesa Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 16 października 2020 r. w sprawie wdrożenia w WSA w Warszawie działań profilaktycznych służących przeciwdziałaniu potencjalnemu zagrożeniu zakażeniem wirusem SARS-CoV-2. W szczególności, chodzi o ograniczenie dostępu do akt sądowo-administracyjnych w siedzibie WSA w Warszawie oraz wyłączenie możliwości osobistego składania pism procesowych w biurze podawczym sądu. Na mocy powołanego zarządzenia wstrzymane zostało bowiem przyjmowanie interesantów w czytelnicy akt (istnieje jedynie możliwość zapoznania się z aktami w trybie elektronicznym), zaś pracę biura podawczego ograniczono do przyjmowania korespondencji za pośrednictwem operatorów pocztowych.

Wskazać w tym miejscu należy, że przepis art. 12a § 4 Prawa o postępowaniu przed sądami administracyjnymi gwarantuje stronom dostęp do akt sprawy sądowo-administracyjnej, przyznając im prawo do przeglądania akt sprawy oraz otrzymywania odpisów, kopii lub wyciągów z tych akt. Zapewnienie stronom dostępu do akt sprawy jest elementem zasady jawności postępowania sądowo-administracyjnego i ma szczególne znaczenie w przypadku rozpoznawania sprawy na posiedzeniu niejawnym, co obecnie jest standardem działalności orzeczniczej sądów administracyjnych (por. „Zasada jawności

postępowania i skutki jej naruszenia w postępowaniu sądowo-administracyjnym” M. Sieniuc [w] „Zasady w prawie administracyjnym. Teoria, praktyka, orzecznictwo”, red. Z. Duniewska, A. Krakala, M. Stahl, wyd. Wolters Kluwer Polska 2018). Przede wszystkim jednak, prawo dostępu strony do akt sprawy zakotwiczone jest w przysługującym każdemu konstytucyjnym prawie dostępu do dotyczących go urzędowych dokumentów, sformułowanym w art. 51 ust. 3 Konstytucji. W tej normie konstytucyjnej zawarte jest także zastrzeżenie, że wszelkie ograniczenia tego prawa mogą być wprowadzane jedynie w drodze regulacji ustawowej (por. wyrok TK z dnia 20 października 2010 r., sygn. akt P 37/09). W odniesieniu do tej materii obowiązuje zatem klauzula, że zawężenia prawa dostępu obywatela do dokumentów urzędowych, które go dotyczą, można dokonać wyłącznie w drodze unormowania rangi ustawowej, co wyklucza dopuszczalność subdelegacji tj. przekazania kompetencji normodawczych w tym zakresie innemu organowi.

Tymczasem, prawo dostępu do akt utworzonych w Wojewódzkim Sądzie Administracyjnym w Warszawie zostało ograniczone - poprzez wyłączenie możliwości osobistego zapoznania się z aktami w siedzibie sądu - na podstawie zarządzenia Prezesa tego Sądu wydanego w oparciu o art. 20 § 1 ustawy z dnia 25 lipca 2002 r. – Prawo o ustroju sądów administracyjnych (Dz.U. z 2021 r. poz. 137), który określa kompetencje prezesa wojewódzkiego sądu administracyjnego, przyznając mu uprawnienie do kierowania sądem i reprezentowania go na zewnątrz oraz powierzając wykonywanie czynności administracji sądowej. W sferę regulacyjną zastrzeżoną do wyłączności ustawy wkroczone zatem zarządzeniem prezesa sądu, a więc aktem prawa wewnętrznego, który zgodnie z art. 93 ust. 1 Konstytucji może być adresowany tylko do podmiotów podporządkowanych organizacyjnie organowi wydającemu zarządzenie i nie jest źródłem powszechnie obowiązującego prawa. Na dodatek, przepis ustawy, wskazany jako podstawa prawna zarządzenia, nie zawiera upoważnienia do ingerencji w materię, o której mowa w art. 51 ust. 3 Konstytucji. W art. 20 § 1 Prawa o ustroju sądów administracyjnych ustawodawca zamieścił bowiem normy kompetencyjne, na podstawie których nie można wydać aktu normatywnego ograniczającego konstytucyjne prawa obywateli.

Pisma w postępowaniu przed sądami administracyjnymi, co do zasady, kierowane są bezpośrednio do sądu (por. „Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi. Komentarz” B. Dauter, A. Kabat, M. Niezgódka-Medek, LEX/el 2019). Wyjątki od tej zasady odnoszą się do wnoszenia skargi do sądu administracyjnego i sprzeciwu od decyzji kasacyjnej oraz wniosku o przywrócenie terminu do wniesienia skargi, które to pisma procesowe wnosi się za pośrednictwem organu administracji publicznej. Aczkolwiek procedura sądowo-administracyjna dopuszcza składanie pisma procesowego przez elektroniczną skrzynkę podawczą sądu administracyjnego oraz nadanie go w placówce operatora pocztowego, to jednak dla niewielkiego odsetka obywateli, którzy nie mają dostępu do internetu i żyją w niedostatku, przez co nie stać ich na uiszczenie opłat pocztowych, jedyną możliwością

pozostaje złożenie pisma w biurze podawczym sądu administracyjnego. W sytuacji, gdy praca biura podawczego sądu została ograniczona na podstawie zarządzenia prezesa sądu i wyłączono możliwość osobistego składania przez strony pism procesowych w siedzibie sądu, niektóre osoby mogą zostać *de facto* pozbawione prawa do sądu, gdyż nie będą mogły wnieść skutecznie środka odwoławczego od orzeczenia sądu administracyjnego (np. zażalenia od postanowienia o odrzuceniu skargi na podstawie art. 58 § 1 pkt 2-4 P.p.s.a. lub postanowienia o umorzeniu postępowania) czy też wniosku o przyznanie prawa pomocy.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz.U. z 2020 r. poz. 627), zwracam się do Pana Prezesa z uprzejmą prośbą o zbadanie problemów zasygnalizowanych w niniejszym wystąpieniu i rozważnie dokonania stosownej zmiany powołanego na wstępie zarządzenia, tak, aby zawarte w nim unormowania nie prowadziły do ograniczenia uprawnień procesowych stron, których źródłem są normy konstytucyjne.

Z wyrazami szacunku

Maciej Taborowski

Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich

/-podpisano elektronicznie/